

MALAKI

INNEHÅLL

Bakgrund	1
Löpande kommentar	2

MALAKIS BOK

(Lars Mörling 2022)

BAKGRUND

Medisk-Persiska Imperiet

Koresh (553-530 f.Kr) var kung av Persien och befälhavaren av den medisk-persiska armén som intog Babel 539 f.Kr. Koresh var den som samma år lät judarna återvända till Juda och Jerusalem för att bygga upp templet (Esra 1:1-4, Jes 44:28). Efter Koreshs död 530 f.Kr. efterträddes han av sin son **Kambysses II** (530-522 f.Kr). Han intog bland annat Egypten år 525 f.Kr. Hans bror **Bardiya** styrde därefter ett antal månader år 522 f.Kr. **Dareios**, även kallad Darejavesch I, tog makten genom en kupp 522-486 f.Kr. (Esra 4:4-5, Hagg 1:1, Sak 1:1). Han utvidgade imperiet mot norr och öster. Han införlivade Centralasien och delar av Indien. Han efterträddes av **Xerxes**, som även kallades Ahasveros 486-465 f.Kr. (Esra 4:6, Ester 1:1). Det var under hans regering som Ester blev drottning av Persien. Han gjorde ett misslyckat försök att inta Grekland 482-479 f.Kr. Han efterträddes av **Artaxerxes**, som även kallades Artashasta 465-423 f.Kr. (Esra 7:1, Neh 2:1). Han var till en början mycket skeptisk till att judarna skulle få bygga upp Jerusalem (Esra 4:18-22), men genom ett Guds under ändrades hans inställning genom Esra den skriftlärde, år 458 f.Kr. (Esra 7:6). Kung Artashastas positiva inställning fortsatte därefter på Nehemjas tid 446 f.Kr. (Neh 2:1-10).

Författare och datering

Vi vet inte vem Malaki var. Hans namn betyder "min budbärare, min ängel". En del har föreslagit att namnet är en pseudonym och är taget från Malaki 3:1 där Herren profeterade om sin budbärare: "*Se, jag ska sända min budbärare och han ska bereda vägen för mig...*".

Allt tyder på att Malaki var verksam under samma period som Esra och Nehemja. Tempeltjänsten hade varit i gång en tid och både prästerna och folket hade hamnat i andlig stagnation. De hade börjat bli likgiltiga inför Guds lag. Malaki tog upp samma problem som Esra och Nehemja, nämligen att många judar hade gift sig med de andra folkens kvinnor, som dyrkade andra gudar. Malaki tog, precis som Nehemja, upp problemet med 10:e-givandet. Vi daterar därför Malaki till andra halvan av 400-talet f.Kr.

Pedagogik och tema

Sannolikt är boken skriven efter att profeten Malaki burit fram Herrens budskap och folket har gett sitt gensvar. Vi finner påståenden som möts av frågor och svar som i en levande dialog.

Boken tycks besvara påståenden från folket och som samtidigt avslöjade den andliga krisen i Juda. De sa att det gick bra för den onde och att det inte fanns någon egentlig rättvisa i landet (2:17, 3:13-15).

Innehåll

1. Inledning (1:1)
2. Guds kärlek till sitt folk (1:2-5)
3. Prästens olydnad kring offren (1:6-14)
4. Prästens sanktion av blandäktenskap (2:1-16)
5. Herrens dom och frälsning (2:17-4:6)

LÖPANDE KOMMENTAR

1. Inledning (1:1)

Vi får veta att denna bok innehåller Herrens ord till Israels folk genom Malaki (min budbärare).

2. Guds kärlek till sitt folk (1:2-5)

- **Kärlek och hat till Jakob och Esau (1:2-3)**

Vi möter Guds påstående att han älskar sitt folk och deras undran över hur de kan veta det. Svaret blev något överraskande att Gud älskade Jakob men hatade Esau (1:2-3). Vi vet att Gud utvalde Jakob (Israel) framför den äldre tvillingen Esau (Edom), redan innan de föddes (1Mos 25:22-23). Men hur ska vi förstå att Gud sa att han hatade Esau? Ordet hatade hade inte den känslomässiga betydelsen som vi har i svenskan utan handlade mer kontrasten av att Gud utvalde Israel framför Edom. Samma grundord används på andra ställen där ordet snarare betyder "ratade" än "hatade"

(1Mos 29:31, 5Mos 21:15-17). Paulus citerade detta skriftställe och även han betonade att Gud utvalde Jakob framför Esau (Rom 9:13).

- **Guds handlande med Edom (1:3-5)**

Gud bad Israel att lägga märke till att Edom hade straffats i grunden. Det skedde när Babels kung Nabonidus raserade Edoms städer 551 f.Kr. och de kvarvarande edomiterna flydde till Negevöknen, väster om Döda havet. De hade planer på att bygga upp Edom, men Herren skulle riva ner det igen (1:4). I verkligheten intogs Edoms land av de arabiska nabateerna, som byggde den fantastiska staden Petra på 300-talet f.Kr.

3. Prästens olydnad kring offren (1:6-14)

Prästerna var inte så noga med i vilken kondition offerdjuret var, trots att lagen var tydlig med att bara det bästa var gott nog (5Mos 15:21). Gud sa till prästerna: *"Men ni vanhelgar det (Guds namn) när ni säger: Herrens bord är orent och maten där är värdelös"* (1:12).

Tesen var att man skulle hedra Gud mer än sin ståthållare och att ingen ståthållare skulle acceptera sådana djur som gåva (1:6, 8, 14). Herren ansåg att det var så illa att de lika gärna kunde bomma igen templet (1:10).

Som kontrast till Israel skulle hednafolken en dag hedra och tillbe Herren (1:11). Men Israel kunde däremot bära fram stulna och skadade djur som offer och detta resulterade tyvärr i en förbannelse (1:14).

4. Prästens sanktion av blandäktenskap (2:1-16)

- **Herrens förbund med prästerna hade kränkts (2:1-7)**

Vi kommer in i ett avsnitt som nämner det faktum att Herrens förbund med präststammen Levi hade brutits på ett fundamentalt sätt. Exemplet som gavs var att männen hade gift sig med kvinnor från främmande folk, som tillbad andra gudar. Detta förbund upprättades i Moses tid. Bakgrunden var att Israels folk hade tågat genom Moab (dagens Jordanien) på väg mot löfteslandet. En del av folket att tillbett guden Baal och tagit del i fruktbarhetsriter genom att ha sex med moabitiskor. Gud straffade folket och 24 000 israeler dog. Översteprästen Arons sonson Pinehas, bringade försoning för folket. Det ledde till att Herren slöt ett förbund med prästerna: *"Se, jag sluter med honom ett fridsförbund. För honom och för hans*

avkomlingar efter honom ska detta vara ett förbund till ett evigt prästämbete, eftersom han brann för sin Gud och bringade försoning för Israels barn” (4Mos 25:12-13). Situationen i Malakis tid var snarlik och risken var överhängande att judarna än en gång skulle börja tillbe avgudar tillsammans med Jahveh.

Det var så illa att deras välsignelser vid offren hade förvandlats till förbannelser (2:2). I samband med offren togs först inälvor och maginnehall bort och Gud hotade prästerna: *”Se, jag ska tillrättavisa era ättlingar och kasta dynga i ansiktet på er, dynga från era högtidsoffer, och ni ska bäras bort tillsammans med den” (2:3).*

Herren värnade om sitt förbund med prästerskapet. Han påminde om vad han alltid förväntat sig av sina präster och detsamma gäller troligen idag: *”Sann undervisning var i hans mun, ingen orätt fanns på hans läppar. I frid och uppriktighet vandrade han med mig, och han omvände många från deras missgärningar. För prästens läppar ska bevara kunskap, och man ska hämta undervisning från hans mun, eftersom han är en budbärare från Herren Sebaot” (2:6-7).*

- **Prästerna hade sanktionerat blandäktenskap (2:8)**

När man tänker på i vilket sammanhang som Herrens förbund med prästerna hade ingåtts så förstår man på vilket sätt förbundet hade kränkts. Prästerna hade varit partiska mot de judiska hustrurna när de tillåtit männen att gifta om sig med kvinnor från de främmande folken (2:9-10). Dessa kvinnor hade sin religion och sina gudar (2:11-12).

Herren sa att de varit trolösa mot sina hustrur: *”Därför att Herren var vittne mellan dig och din ungdoms hustru. Du har varit trolös mot henne, trots att hon är din maka, din hustru som du ingått förbund med” (2:14).* Gud ville att troende skulle vara gifta med tanke på nästa generation (2:15). Gud sa att han hatade skilsmässa från deras judiska fruar (2:16).

5. Herrens dom och frälsning (2:17-4:6)

- **Herrens budbärare och Herren skulle komma (2:17-3:1)**

Det verkade som om det gick bra för den onde: *”Ni tröttar ut Herren med era ord. Ni frågar: ’Hur har vi tröttat ut honom?’ När ni säger: ’Den som gör det onda är god i Herrens ögon, och han gläder sig över dem’, eller: ’Var är rättvisans Gud?’” (2:17).*

Herrens svar på denna utmaning blev att han skulle ta hand om situationen på ett mycket radikalt sätt: *"Se, jag ska sända min budbärare och han ska bereda vägen för mig. Och Herren som ni söker ska plötsligt komma till sitt tempel, förbundets sändebud som ni längtar efter. Se, han kommer, säger Herren Sebaot"* (3:1). Herren skulle sända sin budbärare (Malaki) som skulle bereda vägen för **honom själv**. I Nya Testamentet bekräftade Jesus att budbäraren var Johannes döparen (Luk 7:24-28). Vidare ser vi att Jesus var Herren som skulle komma (Luk 1:30-33, Luk 2:11).

- **Herren skulle rena sitt folk (3:2-7)**

Som man renar guld med eld och skrubbar bort smuts med såpa, så skulle Herren rena sitt folk (3:2-3). Resultatet skulle bli att prästerna skulle bära fram rena offer. Folkets offergåvor skulle behaga Gud (3:4).

Herren specificerade ett antal synder som han skulle ta tag i: *"Jag ska komma till er och hålla dom, och jag ska vara snabb att vittna mot trollkarlar och äktenskapsbrytare och dem som svär falskt, mot dem som vägrar arbetaren hans lön och förtrycker änkan och den faderlöse, som vränger rätten för främlingen och inte fruktar mig, säger Herren Sebaot"* (3:5). Detta med mened var en förutsättning för att förtrycka de svaga, så att de inte kunde få sin rätt i korruperade domstolar.

Det som krävdes var en sann omvändelse från synden till Herren: *"Ända sedan era fäders dagar har ni vikit av från mina stadgar och inte hållit dem Vänd om till mig så ska jag vända om till er, säger Herren Sebaot"* (3:7).

- **Tiondegivande (3:8-12)**

Det var inte bara prästerna som skulle omvända sig. Folket hade sin skyldighet att ge en tiondel av sin inkomst, för att prästerna skulle kunna utföra sin tjänst. Gud anklagade folket för att stjäla från honom (3:8). Gud utmanade dem att ge fullt tionde och sedan se hur mycket han skulle välsigna dem (3:10-11). Till och med folken omkring Israel skulle notera att Gud välsignat dem rikligt (3:12).

- **Varför gick det bra för de onda? (3:13-15)**

Folket verkade säga att det var fullständigt meningslöst att tjäna Gud. Allt tydde på att de gudlösa hade stor framgång. Hur skulle Gud ta hand om detta?

- **Gud skulle välsigna sin kvarleva (3:16-4:3)**

Gud skulle anteckna alla troendes gärningar i en minnesbok (3:16). Ingenting hade undgått Herren och full rättvisa skulle skipas: *”Då ska ni åter se skillnaden mellan den rättfärdige och den gudlöse, mellan den som tjänar Gud och den som inte tjänar honom”* (3:18). Dagen skulle komma när Guds rättvisa dom skulle falla. Alla som inte följde Herren skulle brinna som halm (4:1). De troende skulle få stor välsignelse (4:2-3). Vi ser en likhet i Johannes döparens undervisning om Jesus, den som kom efter honom: *”Han har sin kastskevel i handen för att rensa sin tröskplats och samla in vetet i sin lada. Men agnarna ska han bränna upp i en eld som aldrig slocknar”* (Luk 3:17).

- **Sammanfattning av bokens huvudbudskap (4:4-6)**

Det prästerna och folket skulle fokusera sig på var att följa lagen som Herren gett Mose, den som getts till fäderna (4:4).

En dag skulle budbäraren komma. Gud sa att han skulle sända Elia innan Herrens stora och fruktansvärda dag skulle komma. Det Elia skulle göra var att ena folket, fäderna till barnen och barnen till fäderna. Vi ska inte tänka att det enbart handlar om en generation, utan att fäderna snarare står för Mose och lagen (4:4). Det innebär att Elia skulle kalla folket till sann omvändelse till Herren. Han skulle på så sätt bana väg för Herren som skulle komma: *”Han ska vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till deras fäder, så att jag inte kommer och viger landet åt förintelse”* (4:6).

När vi kommer till Nya Testamentet så knöt ängeln Gabriel an till just dessa verser när han berättade för Sakarias om Johannes döparens födelse. Han skulle bli uppfylld av den Helige Ande innan han föddes. Han skulle gå framför Herren i Elias ande och kraft (Luk 1:13-17). Jesus bekräftade att Johannes döparen var densamme som den utlovade Elia (Matt 17:9-13).

Var finns likheterna mellan Elia och Johannes? Elia var en ensam Herrens profet mot hela folket, som hade börjat tillbe Baal. På ett liknande sätt hade Johannes döparen ett omöjligt uppdrag, att ensam förbereda folket för Messias ankomst. Hans strategi kan tyckas värdelös. Han ställde sig i ödemarken nere vid Jordan och predikade omvändelse och dop och att de skulle tro på den som kom efter honom. Kraften i hans undervisning var oerhörd. Folk strömmade ner till Jordan för att lyssna till Guds ord.

